

Moškatno govedo - preživeli ostanek ledene dobe

»Nana, to je navadno moškatno govedo!« je svojo babico, ki je sliko »prodajala« kot kravo, podučil štiriletni Timotej ob že nevemkaterem prebiranju klasike Walta Disneya V svetu narave, knjige še iz otroštva njegove mame. Moškatno govedo se je ob koncu ledene dobe pred 25 000 leti umaknilo proti strupeno mrzlemu in za življenje krutemu arktičnemu severu. Tam se danes pase na zasneženih ravninah sredi najhujšega divjanja viharjev, odeto v svoje volnate zavese, kot so to počeli njegovi predniki pred tisočletji na veliko večjem območju.

Član velike skupine parkljarjev

Moškatno govedo uvrščamo med votloroge, ki so največja, najpestrejša in za človeka najpomembnejša skupina parkljarjev. Številne parkljarje, kot so govedo, koze ali ovce, smo raznesli po

vsem svetu. Samci, pogosto pa tudi samice, imajo rogove. Ti so različnih oblik in velikosti, vendar pa niso nikoli razvejeni, kot je rogovje jelenov. Rog parkljarjev je stalna tvorba, ki raste vse življenje. Rogovi moškatnega goveda so kratki in zaviti, nameščeni ob straneh glave. Rogovi samcev

oblikujejo nekakšno roženo obrv preko čela. Moškatno govedo na prvi pogled spominja na bizone, a je v resnici bolj sorodno ovcam in kozam. V času prazgodovinskih poledenitev je govedo živilo na širšem območju Severne Amerike, Severne Evrope in Grenlandije. Kasnejše populacije so bile omejene na arktične tundre Severne Amerike in Grenlandije; po 2. svetovni vojni pa so ga ponovno naselili na Norveškem, od koder se je razširilo tudi na Švedsko.

Če živiš pri -56 °C, se moraš toplo obleči

Debel kožuh, v resnici kar dva, prekriva celotno telo moškatnega goveda razen kopit, rogov, usten in nozdri. Med vsemi sesalci je njegov kožuh najdaljši. Zgornji zaščitni kožuh je kar 60 centimetrov dolg. A kar zares greje

moškatno govedo, je do 10 centimetrov debel podkožuh. Ta je zelo, zelo mehak in osemkrat toplejši od ovčje volne. Na območju Arktike ljudje moškatno govedo gojijo za prejo in iz volne, spredene iz njegovega podkožuha, pletejo najmehkejša oblačila.

Moškatno govedo svoje »spodnje perilo« poleti odvratje, vendar pa ne gre v nič. Zbirajo ga različni ptiči, kot so snežni strnadi, da z njim podložijo svoja gnezda.

Jej, ko je hrana na voljo

Muškatno govedo je rastlinojedo. Poleti se hrani s travo, vrbovimi listjem, semeni in različnimi jagodami, pozimi pa s kopiti in gobcem kopanje v sneg, da se prebije do korenin, mahov in lišajev. Ker je zimske hrane malo, mora muškatno govedo v času poletne obilice vložiti veliko energije v kopanje debele maščobne plasti. Hrane je poleti na voljo več v nižje ležečih močvarah in rečnih dolinah arktične tundre. Muškatno govedo se opremljeno z debelo plastjo maščobe in toplim kožuhom pozimi odpravi v višje ležeča območja, kjer je sneg manj zbit in se skozenj lažje prebija.

Priprava na spopad za samice. Ob trkih na čelu povezanih rogov nastaja glasen votel zvok, ki se sliši več kot kilometer daleč.

Divji boj za samice

Med paritvenim obdobjem samci moškatnega goveda oddajajo značilen močan vonj po mošusu, ki pa ni pravi mošus. Pravi mošus, ki se že od antičnih časov dalje uporablja kot eden najdražjih parfumov, izdelujejo žleze mošusnega jelena.

Samci moškatnega goveda za pravico do parjenja s samicami tekmujejo tako, da se šopirijo, zamahujejo z glavami in se čelno zaletavajo drug v drugega. Med jurišanjem drug proti drugemu lahko samci dosežejo hitrost do 50 km/h. Vajo ponovijo tudi več kot desetkrat, preden eden ne odneha in pobegne. Zmagovalni samec oplodi vse samice v svoji čredi.

Samice so breje od osem do devet mesecev in spomladi povržejo enega mladiča.

Zaščitniška čreda

Muškatno govedo živi v čredah, ki štejejo od pet do petnajst živali, na območju, velikem približno dva kvadratna kilometra. Če se čredi približa kateri od glavnih plenilcev – volk ali medved, odrasli sklenejo krog, v katerem čuvajo mladiče. Včasih kateri od odraslih samcev krog zapusti in divje napade plenilca. Tega najprej prestraši, tako da nizko spusti glavo. Če to ni dovolj, glavo v naslednjem koraku uporabi kot napadalno orožje. Volka lahko nabode na rogove in ga vrže takoj visoko v zrak, da si ob padcu na tla polomi kosti.

Različno stara mladiča s samico

Čreda muškatnega goveda v zaščitniškem obroču